

תוכן

3.....	תקציר:
3.....	רקע כללי:
3.....	קהל מטרה:
3.....	הופעה מול קהל:
4.....	א. מימיקות הפנים
4.....	ב. תנועות ידיים
4.....	ג. איכות הקול
5.....	סיכום ומסקנות
6.....	ביבליוגרפיה

תקציר:

עבודה זו בוחנת את שפת הפנים והגוף של הקומיקאי והסטנדאפיסט ישראל קטורזה. תחילה מובא רקע אודותיו, ובהמשך שלושה מאפיינים ספציפיים בהופעתו מול קהל בהקשר קומי, המשרתים את מטרת ההופעה - למגנט את הקהל אליו ולהצחיקו. נדון במימיקות הפנים, בקול ובתנועות הידיים של קטורזה כדרך להפוך את הופעתו ללא רצינית, קלילה ומצחיקה. העבודה מתובלת במספר קישורים לקטעי וידיאו הממחישים את הכתוב.

רקע כללי:

קטורזה, בן 49 (יליד 1968), משויי+7, הוא קומיקאי, שחקן, תסריטאי, מנחה טלוויזיה וסטנדאפיסט ישראלי. קטורזה, ממוצא אלג'יראי, נולד בצרפת ועלה לישראל בגיל 4. התחנך באשדוד ולמד כעתודאי בבית הספר הטכני של חיל האוויר.

הופעותיו הראשונות כסטנדאפיסט מול קהל היו בבסיס בו שרת, ובמקביל בתכניות קומדיה דוגמת "קומדי קלאב". התפרסם בתחילת שנות ה-90, כאשר הופיע בפינת הסטנדאפ בתכנית הבידור של דודו טופז "סופשבוע עם דודו טופז", ובאותה שנה אף החל להופיע במופעי בידור ברחבי הארץ. במקביל לתכניות טלוויזיה ורדיו נוספות, בהן "מועדון לילה", שיחק קטורזה במספר הצגות תיאטרון ובסדרות טלוויזיה ישראליות.

קהל מטרה:

מצגת זו מיועדת לסטודנטים בגילאי 20-30, הלומדים במוסד להשכלה גבוהה בתואר ראשון למנהל עסקים. המשותף לקהל היעד הוא נוכחותם בקורס "אמנות הפרזנטציה". ההרצאה תיערך בכיתה הלימוד, וייעודה הוא תיאור וניתוח הופעתו של קטורזה מההיבט של הבעות הגוף והפנים, כתורמות ליכולתיו הקומיקאיות.

הופעה מול קהל:

קטורזה מגלם דמויות במשחק ובתיאטרון, אולם בחרנו להתמקד בדמותו בתחום הסטנדאפ, באופן ספציפי במימיקות הפנים, בתנועות הידיים ובאיכות הקול, כתורמים לחווית הבידור אותה הוא מעביר לצופיו.

קטורזה נמנה עם הקומיקאים שמסוגלים לגרום לקהל רחב של אנשים לצחוק. הוא מכיר את הקהל שלו-ישראלים, עוסקים בטרדות היום יום, ביוקר המחיה, במגז החם, בבעיות הביטחון, שרוצים לקחת פסק זמן ולהירגע, לצחוק, להשתחרר. דבר הופך למצחיק בשל כוחו להחזיק את הרגע, ומכיון שהוא מכיל אלמנטים של אמת פשוטה, משהו שאנחנו יודעים בתוכנו כקהל אך שומעים אותו בקול על ידי מישהו מבחוץ. קטורזה נוגע באירועים שבחוויה עשויים להיות מעצבנים או בלתי נעימים, אך כששומעים אותם מבחוץ, בצורה מוגזמת, אפשר להזדהות בקלות, להבין שהחיים, גם הקשיים, דומים אצל רבים, ופשוט לצחוק על הסטנדאפיסט, ודרכו על עצמנו, עם עצמנו, ובתמיכת הקהל הצוחק מסביב.

בניגוד למילים, שפת הגוף היא זו המשדרת את עיקר התקשורת בנוגעת לאמינות המסר ולמצבו של הדובר. גם בצופים ושומעים שלא למדו הלכות שפת גוף, טבועה היכולת לזהות את אמירותיה של שפת הגוף של העומד מולנו. אמנם הקומיקאי על הבמה אינו עומד במודע במבחן הצופה לתנועות גופו, אך כן במבחן הצחקת הצופה. נשווה לעצמנו קומיקאי שנשאר בפנים חתומות או ללא תזוזה. גם אם המילים הן אותן המילים, אפשר להניח כי הקהל ייחנה פחות או יצחק פחות, שכן הפנים והגוף מוסיפים ומאדירים את המסר. פרופסור אלברט מחרביאן טוען במחקרו כי כ-7% ממשמעות התקשורת שלנו מקורה בתוכן המילולי, ואילו היתר מתפצל בין שימוש בשפת הגוף לבין שימוש בקול. קטורזה רותם את כל גופו, מעבר לתוכן, כדי לעמוד בדרישות קהל היעד שלו- להצחיק אותם. מתוך כך בחרנו 3 מאפיינים נלווים ובולטים אצלו, עליהם נפרט להלן. אז מה בהופעתו של קטורזה גורם לנו לצחוק?

א. מימיקות הפנים

הבעות פנים הן חלק בסיסי ובלתי נפרד מתקשורתנו היומיומית. חשיבותן גבוהה עד כי הן מולדות, בניגוד לשפה למשל, שנרכשת במהלך שנות החיים הראשונות בסוף תהליך אבולוציוני בן מיליוני שנים, התגבשו שש הבעות פנים ראשוניות ואוניברסליות, המייצגות תחושה של שמחה, הפתעה, פחד, סלידה, כעס, ועצב. דרווין בספרו "הבעת הרגשות באדם ובחיות" (The Expression of Emotion in Man and Animals) שראה אור בשנת 1871, לאחר התבוננות ממושכת בהבעות

פניהם של בני ביתו, מכריו, ואפילו חיות הבית והמשק, הגיע למסקנה כי להבעות הלו מילוליות של בני האדם והחיות יש מקור תפקודי שאינו תקשורת. למשל הבעת כעס, בה חושפים שיניים נועדה להכין את החיה/אדם לתקיפה ולנשיכה, בעוד כיווץ הגבות נועד להגן על העיניים בקרב (אהרוני, 1995). כיום התפתחו הבעות פנים בתפקיד תקשורתי שנועד להפגין את תחושותיו וכוונותיו של הדבור, במודע או שלא מודע. במחקר מקיף שבחן הבעות פניהם של שחקני אולימפיאדה עוורים לעומת כאלו שרואים, הגיעו החוקרים מאטסומוטו וווילינגהם למסקנה כי מקור הבעות הפנים הוא גנטי או מולד, שכן במצבים רגשיים וחברתיים מקבילים, הפגינו השחקנים העוורים והרואים הבעות פנים זהות (דישון-ברקוביץ, 2009).

ראשוניותן של הבעות הפנים מלמדת על חשיבותן הגבוהה הן בתהליך האבולוציה, ולאחר מכן בתקשורת בין בני אדם. אדם שמגונן בקולו אך לא בהבעות פניו נתפס כמשעמם, חסר עניין וטעם. זהו אחד המרכיבים העיקריים בשפת הגוף שלנו ובדרך זו מועברים רגשותינו לסביבה (אתר Sfat-Haguf). קטורזה משתמשת היטב בהבעות פניו בצורה בולטת ואף מוגזמת, כדי למקסם את התקשורת עם הקהל שלו, וכדי להפנט את הקהל אליו וכדי להעביר את המסר באופן מוגזם במכוון. העיניים הן ראי לנפש. איבר דומיננטי בפנים המשקף את הלך הרוח שלנו. קטורזה מרבה לרתום את העיניים והגבות לצורך הבעות אלו: הוא פותח את עיניו לגודלן המקסימלי ומרים את הגבות בצורה מוגזמת להבעות תמיהה, שאלה, פליאה. גם כשהוא מביע כעס, גועל או זלזול, הוא מכווץ בחוזה את העיניים והגבות, מה שמשווה לו את המראה שביקש, רק באופן מוגזם. <https://www.youtube.com/watch?v=tHtiVph28Xs>). עיניו פונות לכל הקהל, אך לא בצורה איטית וסמכותית וללא השהייה, כי אם על ידי סיבובי ראש מהירים.

ב. תנועות ידיים

מוריס דסמונד (1995), זאולוג שעסק בהתבוננות ממושכת בבעלי חיים ובני אדם, מתאר בספרו "תצפית על גוף האדם", עד כמה תנוחות ידיים מסוימות הן איתות גופני אותנטי למצבים שונים. הרטוריקן קוינטיליאנוס מהמאה הראשונה, טוען בספרו "תורת הנאום" כי "הידיים כמעט שוות מבחינת כח הביטוי שלהן לכוח השפה עצמה". לדבריו, בעזרת הידיים אנחנו מבקשים, מבטיחים, קוראים ומגרשים. בעזרת הידיים אנחנו מתחננים, מאיימים, דוחים או מפחדים, מסמנים שמחה, יגון, הכרה, ספק, חרטה, ועוד. השפה של הידיים, כך חותם קוינטיליאנוס היא שפה המשותפת לכל האנשים,